

Antycypacja miękkości

Autor: Halina Karaś

{smoothgallery image=M863.jpg&title=Leksykon&caption=Wyodrębnienie joty przed spółgłoskami palatalnymi. Opracowano na podstawie: Dejna 14.}Antycypacja miękkości (łac. anticipatio ‘przedzenie’) polega na uniesieniu języka ku podniebieniu twardemu jeszcze przed właściwą artykulacją spółgłoski miękkiej, co doprowadza do wyodrębnienia się miękkości w postaci j, poprzedzającej spółgłoskę palatalną. Zjawisko to znane było językowi staropolskiemu, ale wtedy dokonywało się głównie w wyniku upodobnienia spółgłoski miękkiej do następującej po niej spółgłoski twardej, np. oćca > ojca. Znacznie intensywniejsza i zachodząca także przed spółgłoską zachowującą miękkość jest antycypacja miękkości w gwarach Krajny, zachodniej Wielkopolski i zachodniego Śląska. Ta zachodniopolska innowacja dialektalna nawiązuje do języków łużyckich i świadczy o dawnych powiązaniach tych obszarów. Zasięg antycypacji miękkości i jej zakres zależny jest od jakości spółgłoski. Konsekwentnie zachodzi przed ś, ź: w lejsie, niejsie, vojzi, karajś = w lesie, niesie, wozi, karaś; przed stwardniałymi grupami spółgłoskowymi: bogajtszy, brzydajstwo, błojkło = bogatszy, brzydactwo, błocko; przed k’; g’;: błojki, ojgiyń = boki, ogień i w formie krujrzy = krócej. Formy z antycypacją miękkości (ale tylko przed ś, gdzie prawdopodobnie pierwotnie zaszło podwojenie tej spółgłoski) spotyka się też na południu Małopolski, por. w lejsie, wiejso, zawiejsiuł = w lesie, wiesz, zawiesił, także w grupach spółgłoskowych, np. Bajсце, Zojsце = Baśće, Zośće.